

28^η Οκτωβρίου 1940

Δεν θέλω τίποτε άλλο παρά να μιλήσω απλά,
να μου δοθεί ετούτη η χάρη.

Αυτά τα λόγια, αναφέρει ο νομπελίστας ποιητής μας Γιώργος Σεφέρης σ' ένα ποίημά του, και είναι αλήθεια πως περισσεύουν τα μεγάλα λόγια στους πανηγυρικούς που εκφωνούνται κάθε χρόνο τέτοια μέρα, για να τιμηθεί η μνήμη όσων αγωνίστηκαν για λευτεριά πριν 80 χρόνια στα βουνά της Ηπείρου και της Αλβανίας, με αποτέλεσμα πολλές φορές να χάνεται το πραγματικό νόημα της ημέρας, ενώ το μέγεθος του γεγονότος που τιμάμε σήμερα, της νίκης δηλαδή της Ελλάδας κατά της φασιστικής Ιταλίας, είναι από μόνο του τόσο μεγάλο που δε χρειάζεται τα μεγάλα λόγια για να αναδειχθεί.

Υπάρχουν στις ιστορίες των λαών κάποιες χρονολογίες που προβάλλουν σεβαστά ορόσημα στο πέρασμα των χρόνων και είναι σταθμοί στην μετέπειτα εξέλιξη και πορεία τους. Τέτοια για μας είναι η 28η Οκτωβρίου 1940, μια μεγάλη μέρα για τον Ελληνισμό, μέρα υπέρτατης θυσίας και ανυπολόγιστου ηρωισμού. Αποτίουμε σήμερα φόρο τιμής σ' εκείνους που επέλεξαν να μη συνθηκολογήσουν, να μην πέσουν αμαχητί, να μην πουν το ναι μα το μεγάλο **ΟΧΙ**. Δώρισαν έτσι τους εαυτούς τους στην Ιστορία και έφεραν στην υποταγμένη τότε Ευρώπη "ολίγο φως και μακρινό, σε μέγα σκότος κι έρμο". Το τίμημα ήταν ακριβό. Γράφει σχετικά ο ποιητής:

"Είχαν βαδίσει μήνες και μήνες πάνου σ' άγνωστες πέτρες

άλλος άφησε εκεί πάνου ένα πόδι, ένα χέρι

άλλος άφησε ένα κομμάτι απ' την ψυχή του

καθένας κι έναν ή πιότερους νεκρούς"

Οι σελίδες εκείνες είναι από τις πιο τραγικές και παράλογες στην ιστορία της ανθρωπότητας. Πριν ακόμα επουλωθούν τα τραύματα από

την πρώτη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, μαύρα απειλητικά και πάλι μαζεύονται τα σύννεφα πάνω από την Ευρώπη. Ήδη το 1935 σημαίνει το τέλος των ελπίδων για ειρήνη. Η άνοδος του φασισμού στην Ιταλία και του ναζισμού στη Γερμανία απειλούν συθέμελα το δικαίωμα της ανθρωπότητας να είναι ανθρωπότητα αυτοδιοικούμενη και ανεξάρτητη. Ο φασισμός ως κίνημα, δημιουργείται στην Ιταλία από το Μπενίτο Μουσολίνι ο οποίος επιδιώκει να χτυπήσει τα αστικά δημοκρατικά πολιτεύματα.

Το 1938, η Γερμανία με την απειλή και μόνο ενός ευρύτερου πολέμου στο έδαφος της Ευρώπης, κατάφερε να αποσπάσει χωρίς να πέσει τουφεκιά την Τσεχοσλοβακία, χωρίς την παραμικρή αντίδραση των άλλων μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων, της Γαλλίας και της Αγγλίας. Οι πρωθυπουργοί των δύο αυτών χωρών τήρησαν στάση κατευνασμού του Χίτλερ στη διάσκεψη του Μονάχου, επιτρέποντάς του να προσαρτήσει την Τσεχοσλοβακία, ελπίζοντας πως έτσι θα αποφύγουν τον πόλεμο.

Η Ιταλία του Μουσολίνι από την πλευρά της καταλαμβάνει την Αλβανία τον Απρίλιο του 1939. Και πάλι οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες δεν αντέδρασαν για να αποφύγουν ένα γενικευμένο πόλεμο στην Ευρώπη. Ο πόλεμος όμως δεν αποφεύχθηκε· ξέσπασε την 1η Σεπτεμβρίου 1939, με την εισβολή του Χίτλερ στην Πολωνία. Σε σύντομο διάστημα απλώθηκε σε όλη την Ευρώπη, και η άμυνα χωρών όπως η Γαλλία, η Νορβηγία, το Βέλγιο, η Ολλανδία σαρώθηκε σε διάστημα μερικών εβδομάδων από τις μηχανοκίνητες δυνάμεις του Χίτλερ.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο φαινόταν σχεδόν αναπόφευκτο, ο πόλεμος να μείνει μακριά από την Ελλάδα, που η κυβέρνησή της πάσχιζε να κρατήσει όσο το δυνατόν μια ουδέτερη στάση για να τον αποτρέψει. Ο Μουσολίνι αποκαλύπτει τα ιταλικά σχέδια στην Ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια με μια σειρά εκφοβισμών προς την Ελλάδα, με αποκορύφωμα τον τορπιλισμό του ελληνικού αντιτορπιλικού Έλλη στις 15 Αυγούστου 1940 στο λιμάνι της Τήνου. Σαν σήμερα, πριν

από 80 χρόνια η χώρα μας δεχόταν το ιταμό τελεσίγραφο μιας χώρας με σαφώς υπέρτερες δυνάμεις, της φασιστικής Ιταλίας, με το οποίο ζητούσε στην ουσία από την Ελλάδα να αναστείλει τα κυριαρχικά της δικαιώματα και να παραδοθεί άνευ όρων. Οι ιστορικές παρακαταθήκες, που κουβαλάει η ιστορία του λαού μας από το «ή ταν ή επί τας», της αρχαίας Ελλάδας, μέχρι το «Ελευθερία ή Θάνατος» του 1821, καθώς και ο τρόπος που διατυπώνονταν οι Ιταλικές αξιώσεις στο τελεσίγραφο που παρέδωσε τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου ο Ιταλός πρεσβευτής Γκράτσι στον Ιωάννη Μεταξά, δεν άφηναν περιθώρια για άλλη απάντηση στον τότε κυβερνήτη της χώρας μας: «Ώστε λοιπόν έχουμε πόλεμο», ήταν τα λόγια του Μεταξά στον Ιταλό πρεσβευτή.

Κανένας «λογικός» άνθρωπος τότε, ούτε και ο πιο αισιόδοξος αξιωματικός του Επιτελείου, δεν περίμενε να συμβεί αυτό που συνέβη: οι πενιχρές ελληνικές δυνάμεις της πρώτης γραμμής του μετώπου, -που την πρώτη εβδομάδα του πολέμου αποτελούνταν από 2 μεραρχίες, την 8η στην Ήπειρο και την 9η στη Δυτική Μακεδονία, καθώς και από την 4η ταξιαρχία πεζικού και το απόσπασμα Πίνδου,- να αποκρούσουν τον εισβολέα να σταθεροποιήσουν τη γραμμή του μετώπου και όταν έφτασαν οι ενισχύσεις με τη συμπλήρωση της επιστράτευσης να τον απωθήσουν στο έδαφος της Αλβανίας. Όλοι έκαναν λόγο για αντίσταση για την τιμή των ελληνικών όπλων. Δεν υπολόγισαν όμως όλοι αυτοί έναν αστάθμητο παράγοντα, την αδούλωτη ελληνική ψυχή, που έκανε πάλι το θαύμα της. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που δείχνει το μεγαλείο της ψυχής των Ελλήνων της Γενιάς του '40, δίνει ο Γιώργος Σεφέρης σ' ένα κείμενό του που δημοσιεύεται στον τρίτο τόμο των «Δοκιμών». Αναφέρει επί λέξει: «Ένας φίλος από τη Μακεδονία μου διηγήθηκε το ακόλουθο επεισόδιο: Σ' ένα χωριό κοντά στη Φλώρινα, ένας οικογενειάρχης, που δεν είχε στρατιωτική υποχρέωση, πήγε και ντύθηκε

εθελοντής. Κι όταν τον ρώτησαν γιατί πήρε μια τέτοια απόφαση, αποκρίθηκε: «Αφήνω γυναίκα και 5 παιδιά απροστάτευτα, είναι μεγάλο κρίμα, αλλά το κρίμα που θα 'πεφτε πάνω μου αν τύχαινε και σκλάβωναν οι Ιταλοί το χωριό μου, θα 'ταν ακόμη μεγαλύτερο». Πολιτική ωριμότητα ενός απλού χωριάτη, αίσθημα αλληλεγγύης, βαθιά ριζωμένη συνείδηση της λευτεριάς», σχολιάζει ο Γιώργος Σεφέρης. Αυτοί λοιπόν οι ανώνυμοι Έλληνες φαντάροι, ναύτες και αεροπόροι, έκαναν την Κοινή Γνώμη της τότε Ευρώπης, να σταθεί με θαυμασμό απέναντί τους και τον τότε πρωθυπουργό της Αγγλίας Ουίνστον Τσώρτσιλ να πει την περίφημη φράση: «Μέχρι τώρα λέγαμε ότι οι Έλληνες πολεμούσαν σαν ήρωες, τώρα θα λέμε ότι οι ήρωες πολεμούνε σαν Έλληνες».

6 Απριλίου 1941. Η Γερμανία χτυπά την Ελλάδα. Τα μακεδονικά οχυρά αντιστέκονται αλλά δεν αντέχουν. Η κυβέρνηση και ο βασιλιάς εγκαταλείπουν τη χώρα ενώ η στρατιωτική ηγεσία συνθηκολογεί στις 24 Απριλίου 1941. Ο ελληνικός χώρος υφίσταται πλέον τριπλή κατοχή. Η νέα τάξη πραγμάτων στη χώρα μας ταυτίζεται με την πραγμάτωση των ιταλικών-γερμανικών-βουλγαρικών επιδιώξεων. Σαφής η διαταγή: διαμελισμός της χώρας. Τρεις ζώνες κατοχής που για να συντηρηθούν ξοδεύουν τον κόπο των ιθαγενών παραγωγικών δυνάμεων. Ο δυνάστης υπερσιτίζεται, ενώ σε παράλληλη ευθεία ο Έλληνας γίνεται ρακοσυλλέκτης και απορριματοφάγος. Ο μεγάλος λιμός συνοδεύεται από την παραβίαση των ανθρώπινων ελευθεριών. Κάπως έτσι, οι Έλληνες βαδίζουν τα όρια της ανοχής και την αντοχής τους. Κάπως έτσι, η εξαθλίωση γεννά την εθνική αντίσταση. Έτσι ξεκινά αγώνας στις πόλεις, αγώνας στην ύπαιθρο, αγώνας με τους συμμάχους στην Ανατολή. Στρατιώτες, σαλταδόροι, άμαχοι, πεινασμένα παιδιά, κρυφά οπλισμένοι, σε μια κοινή, μυστική, αγωνιώδη, κατα μέτωπον επίθεση. Όλοι μπροστά και όλοι εκεί. Δεν υπάρχουν οπισθοφυλακές.

Ύψιστη στιγμή της λαϊκής αντίδρασης η νύχτα που δυο νέοι φοιτητές, ο Μανόλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας, κατεβάζουν την γερμανική σημαία από τον ιερό βράχο της Ακρόπολης. Είναι το έναυσμα για

αμέτρητες αυθόρμητες αλλά και οργανωμένες αντιστασιακές πράξεις. Ακολουθεί η ίδρυση αντιστασιακών οργανώσεων που ανεξαρτήτως πολιτικών αποχρώσεων δρουν με κοινό καταστατικό και κοινό απώτερο στόχο.

Η μάχη της Ελλάδας υπήρξε για όλον τον ευρωπαϊκό κόσμο μια στροφή στον κόσμο των αξιών. Κράτησε 216 μέρες: από τις 28 Οκτωβρίου 1940 ως τις 31 Μαΐου 1941 οπότε έληξε και στην Κρήτη κάθε οργανωμένη αντίσταση. Το Αργυρόκαστρο, η Κορυτσά, οι Άγιοι Σαράντα, η προέλαση των Ελλήνων στο αλβανικό έδαφος, συνθέτουν το ρέκβιεμ της εαρινής επίθεσης του Μουσολίνι. Η ελληνική αεροπορία και το ναυτικό, μ' όλες τις ελλείψεις τους, θίγουν τις ευαισθησίες των φασιστών και με τον αγώνα τους αποκαλύπτουν το υψηλό τους φρόνημα.

Η ελληνική νίκη κατά της φασιστικής Ιταλίας του Μουσολίνι, είναι η πρώτη νίκη σε ευρωπαϊκό έδαφος κατά χώρας του Άξονα. Έδειξε σε όλους πως οι Δυνάμεις του Άξονα δεν είναι ανίκητες, όπως πιστεύονταν ως τότε και αναπτέρωσε το ηθικό των λαών που συνέχιζαν να αντιστέκονται στη βαρβαρότητα. Αλλά και σε πρακτικό επίπεδο σύμφωνα με έγκυρους ιστορικούς ο πόλεμος στην Ελλάδα είχε επίπτωση στη γενικότερη πορεία του πολέμου στην Ευρώπη. Με την εμπλοκή της Γερμανίας στον πόλεμο στα Βαλκάνια την άνοιξη του 1941, να βοηθήσει τη σύμμαχό της Ιταλία, που ξεφτιλιζονταν στα αλβανικά βουνά από μια μικρή χώρα την Ελλάδα, είχε σαν αποτέλεσμα να καθυστερήσει η Γερμανική επίθεση κατά της Ρωσίας κατά 50 περίπου ημέρες και να μην προλάβουν οι Γερμανικές δυνάμεις να πετύχουν όλους τους αντικειμενικούς στόχους τους πριν την έλευση του βαρύ Ρωσικού χειμώνα.

Μέσα σε κύκλους αγωνίας, η ιστορική συνέχεια μας φέρνει εδώ. 28 Οκτωβρίου 2020.

Σήμερα λοιπόν μετά από 80 χρόνια καλούμαστε να θυμηθούμε το Έπος του 1940,

όχι γιατί το έχουν τόσο ανάγκη οι ψυχές των ηρώων του τότε..

Αυτοί είναι πλέον αθάνατοι!!

Μα κυρίως γιατί εμείς νοιώθουμε την ανάγκη να πιαστούμε από μεγάλες ιδέες και ιδανικά και ίσως πιο πολύ από ποτέ άλλοτε να υψώσουμε το ανάστημά μας σε κάθε ξένο ή εγχώριο που επιβουλεύεται την εθνική υπόσταση της Ελλάδος και να βροντοφωνάξουμε το δικό μας

Ο Χ Ι.

Ας τιμήσουμε τους προγόνους μας που έδειξαν με τη στάση τους, σε ολόκληρη την παγκόσμια κοινότητα ότι η μεγαλοσύνη ενός λαού δεν μετριέται με οικονομικά και πληθυσμιακά κριτήρια, αλλά με τον τρόπο που στέκεται απέναντι στα γεγονότα προστατεύοντας πανανθρώπινες αξίες όπως η ελευθερία και η αξιοπρέπεια.

Σήμερα τέλος επιβάλλεται να διαβούμε τη γέφυρα από το "εγώ εις το εμείς" και να φέρουμε και πάλι την άνοιξη πάνω απ' τη χώρα μας. Μόνον έτσι δεν κινδυνεύει η Ελλάδα. Άξιοι όσοι πολέμησαν, άξιοι όσοι χάθηκαν, άξιοι όσοι όρισαν στη ζωή τους "να φυλάνε Θερμοπύλες".